

مؤلف: علامه ابوالاعلیٰ مودودی رحمۃ اللہ علیہ
انتخاب و ترتیب: خلیل احمد حامدی رحمۃ اللہ علیہ
مترجم: عبدالغنی سلیم قنبرزہی

مودودی، ابوالاعلیٰ، ۱۹۵۳ - ۱۹۷۹ م.

تذکره دعاء الاسلام، فارسی

دعوت و دعوتگر

مؤلف: ابوالاعلیٰ مودودی؛

مترجم: عبدالغنی سلیم قنبرزهی.

تهران: نشر احسان، ۱۴۵۳، ۲۲۷ ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۵۶-۷۳۵-۴

اسلام - تبلیغات

افلاق اسلامی - ائمه جمعه و جماعت - اخلاق حرفه‌ای

قنبرزهی، عبدالغنی سلیم، ۱۳۵۰، مترجم

BP ۱۱/۶۲/م۸۴ت۴۰۴۱

۲۹۷/۰۴۵

www.ketab.ir

دعوت و دعوتگر

مؤلف: علامه ابوالاعلیٰ مودودی رحمته

انتخاب و ترتیب: خلیل احمد حامدی رحمته

مترجم: عبدالغنی سلیم قنبرزهی

ناشر: نشر احسان

چاپخانه: چاپ مهارت

شمارگان: ۲۵۰ نسخه

نوبت چاپ: دوم - ۱۴۵۳

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۵۶-۷۳۵-۴

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، پاساژ

تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

فروزنده، شماره ۴۰۶.

www.nashrehsan.com

دعوت و دعوتگر

۱۰۰۷۴۶

فهرست

پیشگفتار..... ۹

مقدمه..... ۱۳

باب اول: مبانی فکری دعوت اسلامی

الف: پایه‌های دعوت اسلامی..... ۱۷

- اصل‌های فاسد تمدن غرب..... ۱۷

- سکولاریسم و قیامت‌های آن..... ۱۲

- ناسیونالیسم و ویرانگری‌های آن..... ۲۴

- فساد جمهوریت (غربی)..... ۵۲

- سه اصل صالح:..... ۲۶

۱. معنا و مفهوم خدایپرستی..... ۲۷

۲. معنا و مفهوم بشریت..... ۲۷

۳. معنا و مفهوم خلافت جمهور..... ۲۹

ب: نکات سه‌گانه‌ی دعوت اسلامی..... ۳۳

- معنا و مفهوم واقعی بندگی خدا..... ۳۴

- حقیقت نفاق..... ۳۵

- حقیقت تضاد..... ۳۷

- ضرورت تغییر در رهبریت و مدیریت جهان..... ۴۰

- دگرگونی در رهبریت چگونه امکان‌پذیر است؟..... ۴۱

ج: هدف و راه و روش جماعت اسلامی..... ۴۳

- هدف..... ۴۳

- دعوت ما برای همه‌ی بشریت است..... ۴۴

- اسلام، ملیت اسلامی و ما..... ۴۵

- ۴۶ برداشت ما از دین.....
- ۴۷ یکجایی مذهب و سیاست.....
- ۵۰ حکومت اسلامی.....
- ۵۰ مسلک ما.....

باب دوم: مبانی اخلاقی دعوت اسلامی

- ۵۵ الف: اخلاقیات اساسی انسانی.....
- ۵۸ اخلاقیات اسلامی.....
- ۶۱ سنت خدا درباره‌ی امامت و رهبری.....
- ۶۳ تفاوت نیروی اخلاقیات اساسی با نیروی اخلاقیات اسلامی.....
- ۷۰ مراتب چهارگانه‌ی اخلاقیات اسلامی.....
- ۷۲ ایمان.....
- ۷۵ اسلام.....
- ۷۸ تقوا.....
- ۸۲ احسان.....

باب سوم: نقشه‌ی اجرایی

- ۷۸ الف: روش کار ما [حکمت‌ها و فواید].....
- ۸۷ فایده‌ی نخست.....
- ۸۹ فایده‌ی دوم.....
- ۹۰ فایده‌ی سوم.....
- ۹۱ روش دعوت.....
- ۹۲ یکی از اجزای مهم روش کار و نکات نهفته‌ی آن.....
- ۵۹ یادآوری اصلاحی [افزوده‌ی مرتب].....
- ۹۷ ب: روش تربیت ما.....
- ۹۹ دعوت و تبلیغ.....
- ۱۰۰ نظم و انضباط جماعت.....
- ۱۰۱ روحیه و فضای نقد و انتقاد.....
- ۱۰۳ ج: خط‌مشی.....
- ۱۰۳ ۱- پاک‌سازی و بازسازی اندیشه‌ها.....
- ۱۰۴ ۲- تربیت و پرورش افراد صالح و سازمان‌دهی آنان.....

۳- اصلاح جامعه ۱۰۵

۴- اصلاح نظام حکومت ۱۰۸

باب چهارم: ویژگی‌های لازم برای پرچم‌داران نهضت اسلامی

الف: مذاقل صفات لازم برای جمع صالح ۱۱۳

الف - الف: صفات شخصی ۱۱۴

مجاهده‌ی نفس ۱۱۴

هجرت به معنای وسیع کلمه ۱۱۴

فنا فی الاسلام شدن ۱۱۷

پس از ذکر اوصاف مطلوب مذکور پیامبر می‌فرماید: ۱۱۹

الف - ب: صفات و ویژگی‌های جمعی ۱۲۰

دلسوزی و محبت نسبت به یکدیگر ۱۲۰

صفات ضروری برای مجاهده‌ی در راه خدا ۱۲۱

۱- صبر ۱۲۲

۲- ایثار ۱۲۳

۳- عشق و علاقه‌ی قلبی ۱۲۴

۴- تلاش بی‌وقفه ۱۲۶

ب: توشه لازم برای راه حق ۱۲۹

ارتباط باخدا ۱۲۹

معنا و مفهوم ارتباط باخدا ۱۳۱

ارتباط باخدا را چگونه بایستی افزایش داد ۱۳۴

وسایل افزایش ارتباط باخدا ۱۳۶

معیار و وسیله‌ی اندازه‌گیری ارتباط باخدا ۱۳۸

راه‌های تقویت فکر و اندیشه‌ی آخرت ۱۴۱

پرهیز از پنداری بی‌جا ۱۴۴

به خانواده‌های خود توجه کنید ۱۴۷

اصلاح میان خود و روش آن ۱۴۸

روش درست انتقاد جمعی ۱۴۹

سمع و طاعت و پایبندی نظم جماعت ۱۵۱

توصیه‌ها و پندهایی به امرای جماعت ۱۵۲

آخرین توصیه ۱۵۳

توصیه‌هایی به بانوان ۱۵۵

باب پنجم: انقلاب اسلامی، صفت‌ها و عیب‌ها

ما این موضوع را برحسب ترتیب ذیل بیان می‌کنیم: ۱۶۱

الف: صفت‌های فردی ۱۶۳

۱- فهم صحیح اسلام ۱۶۳

۲- ایمان محکم به اسلام ۱۶۴

۳- مطابقت قول و عمل ۱۶۵

۴- دین به‌عنوان هدف ۱۶۶

ب: صفت‌های جمعی ۱۶۹

۱- برادری و محبت ۱۶۹

۲- مشورت باهم ۱۷۰

۳- نظم و انضباط ۱۷۱

۴- اهتمام به هدف اصلاح ۱۷۲

ج: صفت‌های اجتماعی ۱۷۳

۱- ارتباط با خدا و انسان ۱۷۴

۲- آخرت‌گرایی ۱۷۵

۳- حسن سیرت ۱۷۶

۴- صبر و استقامت ۱۷۷

۵- حکمت ۱۷۹

د ۱۸۳

عیب‌هایی که هر خیر و نیکی‌ای را ریشه‌کن می‌کنند ۱۸۳

۱- کبر و غرور ۱۸۳

۲- احساس بندگی ۱۸۵

۳- ریا و نمایش ۱۸۶

۴- ناخالصی نیت ۱۸۹

۵- بدی‌هایی که کار را خراب می‌کنند ۱۹۲

۱- خودخواهی ۱۹۳

۲- عدم تعادل مزاجی ۲۰۶

۳- تنگ‌دلی و حسد ۲۱۳

۴- ضعف اراده ۲۱۵

پیشگفتار

موفقیت جنبش اسلامی به دو امر بستگی دارد:

۱. نظم و انضباط مستحکم و پرهیز از بی‌مهری و حساب‌شده و دقیق.

۲. پرورش فکری و اخلاقی عالی فعالان آن.

این هر دو امر، وقتی در کنار هم قرار گیرند، جنبش اسلامی را به چنان نیروی غیرقابل تسخیری تبدیل می‌کنند که حتی بزرگ‌ترین طوفان‌ها نیز نمی‌توانند آن را از مسیرش منحرف کنند و بازدارند.

اولی به ماشین‌آلات بسیار پیشرفته‌ای می‌ماند که با استفاده از همه‌ی توان و نیروی خود بهترین محصولات را تولید نموده، ناظران را به شگفتی وامی‌دارد و دومی به جریان برق می‌ماند که با تکیه به آن است که ماشین‌آلات آن‌سان معجزه‌نمایی می‌کنند.

اینک ما با توجه به نیازهای پرورش جنبش اسلامی کتاب جدید و مفید دیگری را به نام «تحریک اور کارکن / دعوت و دعوتگر» به خوانندگان تقدیم می‌کنیم.

این کتاب مجموعه‌ای از گفتارها و نوشتارهای مولانا سید ابوالاعلی مودودی است که آن‌ها را در مراحل مختلف دعوت اسلامی و در مواقع گوناگون به فعالان جنبش اسلامی عرضه داشته است.

روش مولانا این گونه بود که ایشان به هنگام همایش‌های سالانه‌ی جماعت، پس از استماع گزارش‌ها و بررسی عملکرد تمام سال، توصیه‌ها و راهنمایی‌هایی به کارکنان جماعت می‌فرمود و به هنگام بررسی عملکرد، هر جا که ضعفی مشاهده می‌فرمودند، با انگشت نهادن بر آن، راهکارهایی برای برطرف کردن آن ارائه می‌فرمودند.

فایده‌ی این کار، این بود که رهبر جنبش همگام با راهپیمایی کاروان جماعت به سوی هدف، در حین این سفر و راهپیمایی هر کجا که اشکال و یا ضعفی فردی و یا جمعی مشاهده و احساس می‌کردند برای رفع آن می‌کوشیدند.

اینک این مجموعه‌ی توصیه‌ها و راهنمایی‌ها که به صورت کتابی مرتب تقدیم خوانندگان می‌گردد، در اصل تاریخچه‌ی جنبش است. هم تاریخ اخلاقی جنبش را می‌توان در آن دید و هم با مطالعه آن می‌توان به ضعف‌هایی که در این مسیر از آن‌ها بایستی دوری جست و خوبی‌هایی که بایستی به آن‌ها آراسته گردید، پی برد. تردیدی نیست که نهضت‌های اسلامی عصر حاضر همواره بر پرورش و تربیت کارکنان و فعالان این عرصه تأکید کرده‌اند. اما تجربیات و اتفاقات سالیان گذشته، این امر را بیش از پیش به اثبات رسانده‌اند که تربیت و پرورش خوب و محکم کارکنان و دعوتگران جنبش را از سخت‌ترین آزمون‌ها موفق و سربلند بیرون آورده است و از سویی دیگر گاهی جنبش به دلیل ضعف در تربیت، سال‌ها عقب‌مانده است و این منظره‌ی ناخوشایند دیده شده است که:

رفتم که خار از پاکشم محل نماند از نظر

یک لحظه غافل گشتم و صدسال راهم دور شد.

اینک این امر باعث خرسندی و اطمینان خاطر است که نهضت‌های اسلامی در پرتوی تجربیات نوین به جنبه‌ی تربیتی توجه بیشتری مبذول می‌دارند و برنامه‌های تربیتی را با جدیت و شور و شغفی جدید به مرحله‌ی اجرا درمی‌آورند. تا همین چند سال

پیش در موضوع تربیت تنها یک کتاب به زبان عربی داشتیم که آن را یکی از رهبران اخوان المسلمین مصر، به نام بهی الخولی نوشته بود، اما اینک آثار و کتاب‌های بسیار خوب و مفیدی در این زمینه پدید آمده‌اند، از جمله کتاب بسیار ضخیم دکتر عبدالکریم زیدان از عراق به نام «اصول الدعوة/ اصول دعوت»، کتاب «جند الله اخلاقاً وثقافة/ سپاه خدا از لحاظ اخلاق و فرهنگ»، نوشته‌ی سعید حوی از سوریه، کتاب «فی ظلال الدعوة» اثر شهید سید قطب از مصر که از تفسیر معروف ایشان - فی ظلال القرآن - برگرفته شده است و بالاخره کتاب «مشکلات الدعوة والداعية / مشکلات و مسائل دعوت و دعوتگر» اثر فتحی یکن از لبنان، کارهای قابل‌ذکری در این زمینه‌اند. این کتاب‌ها در این عصر مادی‌گرایی و هجوم شهوات نفسانی، در مسلح کردن فعالان عرصه‌ی دین‌داری به سلاح اخلاق و معنویت، کمک زیادی می‌کنند.

کتابی که اینک به خوانندگان گرامی تقدیم می‌گردد و برگرفته از اندیشه‌های مولانا سید ابوالاعلی مودودی (مدظله‌العالی) است، ده‌دوازده سال پیش از این به زبان عربی و به نام «تذکره دعاء الاسلام» در بیروت چاپ شده بود و تا به امروز چندین مرتبه به چاپ رسیده و چنان مقبولیتی به دست آورده که به زبان‌های دیگری مثل ترکی و غیره نیز ترجمه شده و به چاپ رسیده است و جنبش‌های اسلامی در هر جایی، آن را جزء برنامه‌ی تربیتی خویش قرار داده‌اند.

درباره‌ی این کتاب یکی از دوستان عرب ما چنین اظهارنظر فرموده‌اند:

«این کتاب خواب را از چشمان اکثر جوانان ربوده است.»

این مطالب برای اردو زبانان ناآشنا نیستند، چراکه بارها به نحوی چاپ شده‌اند، اما برای نخستین بار است که به صورت یک کتاب مرتب و منظم تقدیم می‌گردد و سعی شده است که یکایک کارکنان جماعت، نه تنها به وسیله‌ی این کتاب به دعوت و روش کار آن پی ببرند، بلکه در پرتوی آن، هرکس کردار و اخلاقش را نیز بسنجد و مورد بررسی قرار دهد.

امیدواریم این کتاب به روح‌های خسته، انرژی تازه‌ای و به مزرعه‌های خشکیده، زندگی و شادابی نوینی بدهد و به خواست خدا بهترین توشه‌ی راه برای مسافران راه حق باشد.

﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ﴾ [البقرة: ۱۹۷]

«و برای خود توشه بگیرید که در حقیقت بهترین توشه پرهیزگاری است و ای خردمندان از من پروا کنید.»

یکم ژانویه، ۱۹۷۹ م

خلیل احمد حامدی

مدیر دارالعروبة للدعوة الاسلامیة،

منصوره لاهور پاکستان

www.ketab.ir

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

پیامبری و نبوت بر آخرین پیامبر خدا حضرت ختمی صلی الله علیه و آله مرتبت به پایان رسید، اما دعوت به سوی حق و حقیقت و دینی که کلیتاً متعال آن را برای بندگان برگزیده است تا قیام قیامت باقی خواهند ماند.

دعوت به سوی حق چگونه باید باشد و داعیان چه ویژگی‌ها و اوصافی بایستی داشته باشند و از چه کاستی‌ها و عیب‌هایی بایستی به دور و مبرا باشند و چگونه بایستی دعوت بدهند و به سوی چه چیزی دعوت بدهند و خلاصه آنچه «فقه الدعوة» خوانده می‌شود، برای خودش یک علم و تخصص است.

کتابی که اینک تقدیم خوانندگان محترم و پویندگان راه حق و حقیقت و دعوت‌دهندگان به سوی آن می‌شود، مجموعه‌ای از نوشته‌ها و بیانات یکی از برجسته‌ترین چهره‌های دعوت اسلامی معاصر در همین زمینه است.

پدیدآورنده‌ی اثر، امام مودودی رحمته الله علیه کسی است که تمام عمر خود را صرف تبیین حقایق دین، دفع شبهات شبهه افکنان و غبار زدایی از حقیقت دین، به وسیله‌ی فکر و اندیشه و قلم و بیان و نیز تلاش عملی برای برپایی نظام دین از رهگذر فعالیت

جمعی منظم و تشکیل یک جماعت در شبه قاره هند، به نام «جماعت اسلامی» کرده است.

سید ابوالاعلی مودودی رحمته الله علیه علاقه در قاموس بیداری اسلامی معاصر، نامی است پرآوازه که افکار و اندیشه‌ها و نوشته‌هایش از تأثیرگذارترین‌ها در زمینه‌ی آنچه «اسلام حرکی» خوانده می‌شود، بوده و هستند.

چاپ نخست این کتاب بدون مقدمه مترجم به چاپ رسیده بود، اما اینک که آن را برای چاپ دوم بازنگری کردم، این چند سطر را نوشتم. امیدوارم خداوند متعال این ترجمه را به بارگاه خودش بپذیرد و آن را برای خوانندگان محترم سودمند بگرداند و پاداش و خوشنودی خود را شامل حال مؤلف مرتب مترجم ناشر و سایر کسانی که در تهیه این اثر فیزی داشته‌اند، بگرداند. آمین.

عبدالغنی سلیم قنبرزهی

دوشنبه، ۱۴/۳/۱۴۰۳، زاهدان